

ZPRÁVA O ČINNOSTI FILOZOFICKÉHO ÚSTAVU SAV ZA R. 1959

Práca vo Filozofickom ústave SAV v r. 1959 prebiehala podľa plánu. Pracovalo sa na jednej hlavnej a dvoch pridružených úlohách. Ako hlavná úloha tak aj prvá pridružená úloha mala kolektívny charakter. Čiastkové výsledky prvej pridruženej úlohy boli všetky zaradené ako samostatné štúdie do zborníka *Dialektika poznania*, ktorý ústav začiatkom r. 1960 odovzdal do tlače. Podobne sa počíta aj s čiastkovými témami hlavnej úlohy: ústav plánuje koncom r. 1960 odovzdať do tlače zborník štúdií o aktuálnych ideologických otázkach, ktoré tvoria jadro a náplň hlavnej úlohy. Pravda, ako v prvom prípade i v tomto je okruh autorov rozšírený o externých spolupracovníkov.

Ťažisko práce v ústave v r. 1959 tvorila hlavná úloha *Aktuálne otázky historického materializmu*. Išlo v nej o výskum triednych premiev v našej spoločnosti, zákonitostí rozvoja našej ľudovej demokracie a zmien v spoločenských vzťahoch, ku ktorým u nás dochádza v priebehu upevňovania socialistického zriadenia, o riešenie aktuálnych ideologických otázok ako aj otázok boja proti náboženským prežitkom a nepriateľským ideológiám. Na plnenie hlavnej úlohy bola sústredená prevažná väčšina interných pracovníkov ústavu. Vedenie ústavu tiež vynakladalo úsilie o rozšírenie spolupráce s externými filozofickými pracovníkmi z katedier marxizmu-leninizmu.

Všetky čiastkové témy, ktorých dokončenie bolo zaplánované v priebehu roku, boli odovzdané vedeniu ústavu a prešli oponentským pokračovaním.

Dr. Teodor Münz dokončil podľa plánu prácu na téme *Aktuálne otázky boja proti náboženským prežitkom*. Vedecká rada Filozofického ústavu SAV konštatovala dobrú úroveň práce a vyzdvihla fakt, že súdr. Münz v nej použil skúsenosti z praxe, ktorú získal

v minulom roku ako aktivista, účastník školenia o otázkach protináboženskej propagandy, prednášateľ na viacerých školeniach atď.

Súdr. J. Strinka pracoval na téme o vzťahu vedy a ideológie. Počíta sa s uverejnením štúdie na túto tému v Slovenskom filozofickom časopise. Pokiaľ ide o plánovanú prácu *K problematike diktatúry proletariátu a socialistickej demokracie*, súdr. Strinka pokračuje v jej príprave. Dôkladné spracovanie témy si vyžiada ešte ďalšie štúdium a konzultácie.

Róbert Roško pracoval v minulom roku na téme *Podmienky rozvoja iniciatívy pracujúcich za socializmu*. Práca je súčasťou, presnejšie záverečnou stafou obsiahlejšej štúdie o dialektike slobody. Počíta sa s jej uverejnením v Slovenskom filozofickom časopise. Možno predpokladať, že pomôže hlavne našim propagandistom, osvetovým a politickým pracovníkom hlbšie teoreticky analyzovať otázku iniciatívy ako hybnej páky tvorivej práce v socialistickej spoločnosti.

Vojtech Wagner pracoval v uplynulom roku na téme *Vzťah spoločenských a individuálnych záujmov*. Termín dokončenia tejto práce je stanovený na jún 1960. Predbežný prieskum ukázal, že autor venuje práci náležitú pozornosť a že možno očakávať jej včasné a úspešné splnenie. O problematiku je záujem aj v našej verejnosti a súdr. Wagner pripravuje koreferát na celoslovenský seminár osvetových pracovníkov, ktorý bude vo februári roku 1960.

Andrej Kopčok dokončil v polovici minulého roku svoju kandidátsku dizertačnú prácu *Kategória protirečenia* a začal pracovať na špeciálnom probléme *Špecifičnosť protirečenia medzi výrobnými silami a vzťahmi za socializmu*.

Július Švihran sústreďoval svoju pozornosť na prípravnú a koncepčnú prácu pre svoju tému *Marxistické vysvetľovanie a hodnotenie*

spoločenských javov a teória štatistiky. Predbežne publikoval niektoré výsledky v Slovenskom filozofickom časopise.

Kolektív interných pracovníkov Filozofického ústavu SAV si v minulom roku zaplánoval pokusnú prácu *Metódy ideologickej práce medzi širokými masami u nás*. Témou sa myslel a sledoval viac-menej prieskum podmienok a predpokladov pre širší plánovaný výskum spoločenských javov špeciálnymi sociologickými metódami, ktorý u nás zatiaľ nie je rozvinutý. Uskutočnil sa však len čiastočne a individuálne. Pozornosť bola sústredená na teoretické a metodologické problémy spoločenského výskumu u nás. Výsledky použijú pracovníci oddelenia pre spoločenský výskum, ktoré sa má v priebehu tohto roku vybudovať pri Filozofickom ústave SAV.

Dňom 1. septembra 1959 nastúpil do ústavu akademik Ladislav Szántó. Začal pracovať na obsiahlej monografii *O základných problémoch marxisticko-leninského svetonázoru*. Jeho príchod znamená veľkú posilu pre ústav, keďže súdr. Szántó je jedným z popredných marxistických filozofov u nás.

Prvá pridružená úloha sa týkala výskumu kategórií dialektického materializmu. Všetky čiastkové témy boli zaradené ako štúdie do zborníku *Dialektika poznania*.

Dr. Ján Bodnár v minulom roku pracoval na svojej monografickej práci, ktorej časť bude uverejnená v spomínanom zborníku pod názvom *Základné kategórie tzv. moderného realizmu a materializmu*. Štúdia obsahuje kritický rozbor najnovších prúdov v západnej filozofii. Iné čiastkové výsledky zaradil ako samostatné kapitoly v ruskom vydaní svojej knihy *O súčasnej filozofii v USA* (O sovremennoj filosofii v SŠA); sú to štúdie *Roy Wood Sellars, Novopozitivismus a sémantika, Asociácia pre realistickú filozofiu*.

Dr. Bohumil Valehrach pracoval na téme *Semiológia a otázky teórie jazyka*. Zatiaľ u nás tomuto problému — napriek jeho závažnosti — nebola venovaná skoro žiadna pozornosť. Súdr. Valehrach v práci naďalej pokračuje, o čom svedčia jeho diskusné príspevky, ktoré predniesol v NDR na Medzinárodnom sympóziu v lete roku 1959 (Über die philosophische Analyse des Zeichenbegriffs, Zur Frage der Willkürlichkeit des Zeichens).

Milan Burica načas odovzdal prácu *Kategória kvality*, ktorá bude publikovaná ako samostatná štúdia v zborníku *Dialektika poznania*. Autor pracoval zväčša s materiálmi

špeciálnych prírodných disciplín (najmä fyziky).

Elena Filová nastúpila do ústavu dňom 20. augusta 1959 a sústredene pracuje na zlepšovaní svojej kandidátskej dizertačnej práce *Materializmus proti holizmu*, ktorú pripravuje na knižné publikovanie.

Druhú pridruženú úlohu spracovávali len dvaja interní pracovníci ústavu, a to dr. Elena Várossová a Milan Burica. Názov úlohy: *Výskum dejín filozofie*.

Dr. Elena Várossová v prvom polroku 1959 pracovala na dokončení svojej kandidátskej dizertačnej práce *Vývin filozofie slovenského národného obrodenia*. V druhom polroku sa sústredila na úvodnú štúdiu do *Antológie z dejín slovenskej filozofie*. Prvá časť práce bola dokončená a odovzdaná.

Milan Burica začal prípravné práce na téme *Materialistické tendencie v prácach slovenských prírodovedcov*. Zatiaľ pracuje s materiálmi.

V mesiacoch júl—september 1959 bola vo Filozofickom ústave SAV prechodne zamestnaná súdr. Evelína Ferencová a bola jej zverená dokumentačná práca ako aj práca v ústavnej knižnici. Súdr. Ferencová pracovala na dokumentácii prevažne zo západnej filozofickej tvorby.

Pracovníci Filozofického ústavu SAV uverejnili v uplynulom roku celkovo 22 vedeckých článkov, štúdií a recenzií (prevažná väčšina bola uverejnená v Slovenskom filozofickom časopise), 12 popularizačných článkov (v *Predvoji, Našej vede, Pravde* a i.). Pomerne bohatá bola aj prednášková činnosť pracovníkov ústavu. V čs. rozhlase odzneli 3 prednášky, na Večernej univerzite marxizmu-leninizmu bolo odprednášaných 15 prednášok, v Obvodnej večernej škole 8 prednášok, na Ludovej univerzite v Prahe 2 prednášky, v Spoločnosti pre šírenie politických a vedeckých poznatkov 2 prednášky. Na rôznych školeniach a seminároch v rámci SAV bolo prednesených 18 prednášok, príležitostných prejavov a i.

Ústav odovzdal do tlače kolektívnu prácu *Dialektika poznania*, ktorá je dielom ako interných pracovníkov ústavu tak aj jeho externých spolupracovníkov. Dr. Teodor Münz odovzdal do tlače monografiu *Filozofický odkaz slovenského osvietenstva*. Dr. Ján Bodnár prepracoval a značne doplnil svoju monografiu *O súčasnej filozofii v USA*, ktorá

vyšla v Moskve v septembri 1959. Pod vedením dr. Eleny Városovej pripravil ústav *Antológiu z dejín slovenskej filozofie*; jej vydanie spolu s českou *Antológiou* sa pripravuje v SSSR.

V r. 1959 Filozofický ústav SAV neusporiadal žiadnu konferenciu. Treba však konštatovať, že sa uskutočnil celý rad porad, a to jednak interného charakteru a jednak porad s pracovníkmi katedier marxizmu-leninizmu. Na ústavných poradiach sa diskutovalo o bežných otázkach práce a chodu ústavu, o dokončených prácach pracovníkov ústavu i významných prácach zahraničných autorov. Na rozšírených poradiach sa rokovalo o otázkach vzájomnej spolupráce a koordinovania vedeckovýskumnej činnosti.

V r. 1959 sa uskutočnilo viac porad s pracovníkmi Filozofického ústavu ČSAV, a to

ako v Prahe tak aj v Bratislave. Okrem otázok súvisiacich s potrebou prehĺbenia vzájomnej spolupráce predmetom porad boli otázky koncepcie a vypracovania jednotného plánu vedeckovýskumných úloh, koordinovania činnosti vedeckých a redakčných rád obidvoch ústavov. Prijalo sa uznesenie o každoročnom spoločnom zasadnutí vedeckých rád, ktoré by hodnotilo celoročnú činnosť obidvoch ústavov a vytýčilo smernice pre prácu na ďalšie obdobie.

V r. 1959 sa uskutočnili štyri zasadnutia Vedeckej rady Filozofického ústavu SAV a štyri zasadnutia redakčnej rady Slovenského filozofického časopisu. Okrem toho sa v ústave konali, žiaľ, nepravidelne, piatkové porady, na ktorých sa hodnotili dokončené práce alebo rozoberali problémy, ktoré sa vyskytli v priebehu prác jednotlivých pracovníkov ústavu.